

**Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Білоцерківський національний аграрний університет
Дебреценський університет (Угорщина)
Університет Афійон Косатепе (Туреччина)
Університет економіки в Бидгощі (Польща)
Інститут Конфуція Київського національного лінгвістичного університету
Університет Савуа-Мон Блан (Франція)
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
Рівненський державний гуманітарний університет
Маріупольський державний університет
Криворізький державний педагогічний університет
Міжнародна перекладацька компанія Translatel
Федерація обмінів «Франція-Україна»
Бюро перекладів «АДМІРАЛ»**

МАТЕРІАЛИ

V Міжнародної науково-практичної конференції

**«Актуальні питання інтернаціоналізації вищої освіти в Україні
в умовах сучасних освітніх реалій»**

21-22 березня 2024 року

Біла Церква – 2024

ДЕМ'ЯНЕНКО О.О., канд. пед. наук, доц., доцент кафедри славістичної філології, педагогіки та методики викладання,

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна

КОМІКСИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ПРОФОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ЛІТЕРАТУРИ

Анотація: розглядається проблема використання коміксів у контексті літературознавчої складової освітньої програми для студентів-філологів. З огляду на досвід інших країн, наведено приклади багатофункціональності коміксу як сучасної синтетичної форми інтермедіального прочитання художнього твору. Обґрунтовується ідея про те, що використання такої форми креолізованого тексту є ефективним засобом навчання завдяки його дидактичному потенціалу, емоційній виразності та наочності.

Ключові слова: комікс, креолізований текст, інтермедіальний аналіз художнього твору, синтез візуального й вербального.

У викладанні літературознавчих курсів для студентів-філологів особливого значення сьогодні набувають інтерактивні, у тому числі – медійні, засоби навчання, використання яких підвищує мотивацію навчання, формує здатність критично осмислювати та інтерпретувати текст, зіставляти художні образи літературного твору, реалізувати власні проекти. Комікс у переліку таких засобів все більше отримує популярність в Україні.

За довідковими джерелами¹ значення поняття «комікс або мальовпис» (у перекладі з англ. *комедійний, комічний, смішний*; менш вживаний синонім “*sequential art*” як послідовне мистецтво) означає лінійну послідовність малюнків (графічних зображень) здебільшого з коротким текстом. Ця послідовність сприймається як зв'язна історія, розповідь. У науково-методичних розвідках з викладання літератури комікс є різновидом креолізованого тексту як «складного текстового утворення, у якому вербальні та невербальні елементи утворюють одну візуальну структурну цілісність» [3].

Зазираючи в історію становлення «комікс-культури» [1; 4], з'ясовуємо, що найбільшою подією 60-х років ХХ століття стала у світі американської поп-культури з'ява коміксу про Людину-павука (1962 рік, за твором Стена Лі комікс створений художником Стівом Дітко). А вже до кінця ХХ століття в культурному просторі комікси зайняли чільне місце. Про це свідчить і те, що серйозне довідкове видавництво Брокгауза випустило серію літературних коміксів, які надають світовій літературній класиці нову форму й прочитання. То проблема взаємодії світової літератури і коміксів набуває значущості. Якою ж є цільова аудиторія? Насамперед, це діти та юнацтво, адже видавництво брало за мету зацікавити молодь читанням класичних творів видатних авторів зі шкільної програми (Стівенсон, Сервантес, Жюль Верн, Гомер...).

¹ Енциклопедія сучасної України. URL : <https://esu.com.ua/article-1449> (дата звернення: 15.03.2024)

Звісно, з-поміж дослідників були й ті, що бачили серйозну загрозу в тому для грамотного читання оригінальних версій творів (для прикладу, психіатр Ф.Вертхам бачив серйозну загрозу в такій «схематизації» читання для дітей). Проте сьогодні комікс визнаний одним із видів мистецтва, а в аспекті інтермедіального, професійно орієнтованого вивчення зарубіжної літератури – ефективним засобом дослідження літературних текстів. У США, Франції та Німеччині комікси є предметом вивчення в руслі європейської культури, а розважальна функція його поступається концептуальній. Так, сучасні авторські комікси в історії культури сюжетом обирають світогляд людини, проблеми її місця в світі, й вимагають особливого мистецького сприйняття та інтенсивного осмислення. Комікси від зображення тривіального (Людина-павук) трансформувалися до відтворення історії суспільства, політики, людських долей, як-от комікси: «MAUS» А.Шпільмана, «У країні жайворонків» П.Буллінг, «Сьогодні останній день решти твого життя» У.Луст, «Вартові» А.Мура [2].

Отже, комікси здатні на більше, аніж відображувати сюжети масової літератури про «красунь і чудовиськ» чи «супергероїв», і аудиторія «їх інтермедіального прочитання» може бути значно різноманітнішою, складнішою й професійною. Маємо також припущення, що саме такий «комічний, сміховий» формат креолізованого тексту вирішує ще одну задачу – допомога ментальному здоров'ю молоді у таких важкий час для держави, у час російсько-української війни.

МакКлауд, дослідник коміксів, у праці “Understanding comics” [8, с.9] зазначив про те, що це повноцінний вид мистецтва, здатний досліджувати глибокі суспільні проблеми та оцінювати історичні реалії. Але складність сприйняття коміксів – у традиції поціновувати культуру в одному форматі, а комікси є синкретичним видом мистецтва, що поєднують у собі візуальне й вербальне.

Тобто нашому «читачеві» бракує навичок (soft skills) комбінованої здатності «читати *візуальне*» або ж «візуально *читати історію*». Цей «девятий» вид мистецтва подібний до сприйняття кінематографічної продукції. І тому формування «комікс-культури» сьогодні в Україні, у тому числі у професійно орієнтованій системі літературознавчої освіти, має свої сенси, функції та переваги.

Такої думки дотримуються й автори культурно-мистецького проєкту «Українська література в коміксах»² для старшокласників, висуваючи ідею розвитку читацьких інтересів, мовної культури та формуванні гнучкості знань через взаємодію з онлайн каталогом, де за допомогою графічної візуалізації сюжету висвітлюється історична епоха, сюжет, звичаї і традиції народу України. Незважаючи на несистемність вивчення коміксів, низка дослідників, методистів (Р.Вороніна, О.Ісаєва, О.Колесник, С.Підпригора та ін.) [3; 5; 7], визнаючи потужну дидактичну силу коміксів, класифікують їх як візуальні історії за масштабністю («графічний роман», «графічна новела», «стріп» або «мем»), так і за каналами сприйняття інформації (розповідні чи німі), національними

² Українська література в коміксах: сайт. URL: <https://ukrlitcomics.com.ua/>

особливостями (манги), визнаючи їх як окремим видом мистецтва, так і формою сприйняття тексту.

У контексті вивчення курсів літературознавчого спрямування студентами-філологами («Історія зарубіжної літератури», «Література в інтермедіальному вимірі», «Література Англії та США») робота з літературним текстом і його «коміксовим варіантом» може відбуватися як на етапі сприйняття готових коміксів (аналіз текстів із використанням авторських коміксів студентів-попередників, комікси видавництва Брокгауза), так і на підсумковому етапі підготовки власних графічних візуальних літературних проєктів (презентації з використанням мемів, коміксів-манга; проєкти зі створення авторських коміксів у програмах Canva, Pixton, Write Comics, StoryboardThat) [5; 6]. Такі види роботи на заняттях і під час самостійної роботи вирішують комплекс завдань: полегшують сприйняття тексту реципієнтом, мотивують до самостійного дослідництва в галузі літературознавства, синтезують візуальний і вербальний тип сприйняття інформації, інтенсифікують медіаосвіту й творче прочитання художнього твору.

Очевидно, що процес становлення комікс-культури в Україні – це процес тривалий і складний, пов'язаний із розвитком сучасної видавничої справи, мистецької та поп-культури, інноваційної освіти [7]. Навчальна функція коміксів, на нашу думку, полягає в інтерактивному осучасненні дидактичного матеріалу, потужній емоційній виразності, яка мотивує, а також у прагненні осмислити навчальний матеріал самостійно, уявивши його і зрозумівши суть. Тож будь-який курс може використовувати комікси.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дев'ятий вид мистецтва. Комікси — це серйозно (й не лише для дітей) // Район. Острог. URL : <https://ostrog.rayon.in.ua/topics/388063-deviati-vid-mistetstva-komiksi-tse-seriozno-i-ne-lishe-dlia-ditei> (дата звернення: 07.03.2024).
2. Еббінгаузен Р., Яремчук О. Емансипація коміксів // DW. URL : <http://surl.li/ridzf> (дата звернення: 07.03.2024).
3. Ісаєва О.О. Креолізований текст на уроках світової літератури як фактор активізації читацької діяльності // Методика Ісаєва. URL : <http://www.isaieva.kiev.ua/down-f/prez-2-3-creoltext.pdf> (дата звернення: 07.03.2024).
4. Кюртен Й., Михайличенко О. Література для кожного? // DW. URL : <http://surl.li/ridwq> (дата звернення: 07.03.2024).
5. Остапенко Л.П., Соловйова О.К. Дидактичний потенціал коміксів. URL : https://elib.institutemvd.by/jspui/bitstream/MVD_NAM/1817/1/Ostapenko.pdf (дата звернення: 07.03.2024).
6. Створюємо власні комікси: шість кращих онлайн-ресурсів// Всеосвіта. URL : <https://vseosvita.ua/news/stvoriuiemo-vlasni-komiksi-shist-krashchykh-onlain-resursiv-36254.html> (дата звернення: 07.03.2024).
7. Троян Т.Г. Формування комікс-культури: переваги, функції, значення. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018 (квітень). №7 (47). І т.С.22-26.
8. McCloud'S. Understanding comics: The invisible art. Northampton, M. A.: Kitchen Press, 1994. 224 p.

Майєр Н. В. Завдання для формування креативної компетентності майбутнього викладача у процесі професійно орієнтованого навчання французької мови.....	53
Hryshchenko I.V., Kourdish O.K. Challenges of today: another concept of an english coursebook for medical students.....	56
Камінська С.В. Formation of readiness for professional foreign language communication through the principle of predictive learning and the principle of combination of classroom and extracurricular work.....	59
Vulhakowa T., Zhukova H. Edukacja pozaakademicka: wybór nowoczesnego człowieka.....	62
Лук'янець Г.Г. Розвиток вмінь толерантного мовлення студентів сфери гостинності як реалізація міжкультурної комунікативної компетенції.....	64
Ткачук Ю.В., Мельник Н.А. Ментальне здоров'я як освітня проблема..	66
Ірхіна Ю.В. Щодо питання про зміст курсу іноземної мови за професійним спрямуванням для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти медичного факультету напрямку «Спеціальна освіта»	69
Столбецька С.Б. Особливості професійно-мовленнєвої підготовки перекладачів у галузі сільського господарства на прикладі французької мови.....	71
Хахула Б.В., Хахула Л.П. Формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів-аграріїв у закладах вищої освіти.....	74
Бойко Г.А. Підходи до розвитку компетентності у професійно орієнтованому читанні майбутніх інженерів.....	77
Марчук В.В. Поняття особистості в соціальних системах.....	79
Шерстюк Н.В. Використання лексичного підходу у викладанні англійської мови професійного спрямування.....	81
Межов О. Г. Неформальна й дуальна освіта: нормативне регулювання та досвід реалізації у процесі підготовки магістрів філології.....	83
Волинець І.М. Формування професійної компетентності майбутніх вчителів початкової школи у курсі вивчення «Дитячої літератури».....	86
Пазяк А.Р. Основні психологічні аспекти викладання іноземної мови за професійним спрямуванням.....	88
Погоріла С.Г., Тимчук І.М. Сучасні підходи до формування комунікативних навичок у майбутніх фахівців аграрної галузі.....	91
Хомчук О. П. Розвиток пам'яті як умова ефективного вивчення іноземної мови	93
Дем'яненко О.О. Комікси як ефективний засіб профорієнтованого навчання літератури.....	96
Резнік В.Г. Особливості лексичного підходу до формування граматичної компетенції студентів-філологів у процесі навчання німецької мови.....	99
Мусійчук С.М., Безрученко С.І. Інтеграція STEM-технологій у вивчення іноземних мов.....	102

СЕКЦІЯ 4

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ У КОНТЕКСТІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Карпіцький М. М. Необхідність викладання порівняльного мовознавства для майбутнього України.....	104
Костусяк Н. М. Роль цифрових освітніх ресурсів у забезпеченні компетентісно орієнтованого навчання морфеміки, словотвору й морфології української мови в ЗВО.....	106